

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗВО «ПДУ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

А.Д. Чикуркова

**МЕТОДИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
(ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»)
ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

Методичні рекомендації
до семінарських і практичних занять з дисципліни
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового)
рівня освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Кам'янець-Подільський
2022

УДК 001.8(07)
Чик19

Рецензенти:

Ткачук В.В.

*кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

Цвігун І.А.

*доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку, оподаткування та
технологій електронного бізнесу
Подільського державного аграрно-технічного університету*

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою ЗВО «ПДУ»
Протокол № 2 від 22 березня 2022 р.*

Чикуркова А.Д.

Чик19 **Методика наукового дослідження (за спеціальністю 073 «Менеджмент») та організація підготовки дисертаційної роботи [Текст] : Методичні рекомендації до семінарських і практичних занять з дисципліни для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» – Кам'янець-Подільський, 2020. – 36 с.**

Методичні рекомендації містять основні положення курсу. Призначені для формування базових знань, необхідних для розуміння широкого кола реальних проблем дисципліни.

Розглядається сутність поняття про науку, її виникнення та еволюцію. Розкриваються основні методи наукових досліджень, особливості науки в сучасних умовах, форми та організація науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти. Значна увага приділена раціональній організації праці науковців, пошуку науково-технічної інформації, визначенню ефективності науково-дослідних робіт.

УДК 001.8(07)

© Алла Дмитрівна Чикуркова, 2022

© ЗВО «ПДУ», 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття.....	7
Тема 2. Проблеми наукового пізнання в історії філософії.....	9
Тема 3. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання.....	11
Тема 4. Специфіка наукового пізнання.....	13
Тема 5. Концептуальні основи наукового знання.....	15
Тема 6. Зміст та структура процесу наукового дослідження.....	18
Тема 7. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження.....	20
Тема 8. Рівні та методи наукового дослідження.....	21
Тема 9. Технологія роботи над дисертацією.....	26
Тема 10. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження в практику.....	29
Перелік рекомендованої літератури.....	33

ВСТУП

В сучасних умовах необхідності вирішення важливих соціально-економічних проблем суспільства все більше значення набуває наука. Технічні, економічні, соціальні і політичні успіхи в розвитку країни визначаються станом її наукового потенціалу.

Саме тому сьогодні висуває нові вимоги до вищої освіти, до наукової компетентності фахівця, як людини, яка свідомо орієнтується в інформаційному та науковому просторі, самостійно опановуючи світоглядні парадигми. Глибоке усвідомлення інноваційних явищ і вміння їх розв'язувати неможливе без оволодіння науковим апаратом і логікою науковою процесу.

У зв'язку цим постає нагальна потреба оновлення навчального процесу у вищій школі за рахунок впровадження ефективних технологій організації науково-дослідницької роботи студентів з його орієнтацією на модель майбутньої професійної діяльності. Це сприятиме формуванню особистості з творчим мисленням, здатної самостійно вирішувати наукові завдання, здійснювати науково-пізнавальний, а потім і педагогічний процес на високому інтелектуальному рівні.

Головними компонентами системи науково-методичної підготовки кваліфікованого фахівця є структура та зміст навчання, суттєве місце в якій займають різні види науково-дослідної роботи, а також дисципліни науково-методологічної спрямованості. Вони при взаємодії скеровують процес формування дослідника, творчий розвиток особистості якого досягається використанням також у навчальному процесі інноваційних форм організації науково-дослідницької діяльності, створенням науково-творчих центрів, дослідницьких лабораторій.

Таким чином, зміст наукової підготовки слід розглядати як комплексне новоутворення, як єдність навчально-пізнавальної та науково-практичної роботи, в основі якої знаходиться програмно-цільовий метод планування та управління процесом навчання, що забезпечує інтеграцію дисциплін і

водночас відображає сучасний рівень розвитку науки, її специфіку.

Інтенсифікація навчального процесу, підвищення якості підготовки фахівців потребують від студентів уміння користуватися методикою самоосвіти, чітко орієнтуватися в джерелах наукової та технічної інформації. Творче ж відношення до роботи, яке повинні мати магістри, не може бути здійсненим без новітніх знань в галузі методології та організації наукових досліджень. Саме тому дисципліна «Методика наукового дослідження (за спеціальністю) та організація підготовки дисертаційної роботи» відіграє важливу роль в системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти.

Мета вивчення дисципліни - Виконання освітньої програми зумовлює необхідність формування у здобувачів комплексного уявлення щодо організації, методики виконання та презентації оригінальних наукових досліджень. У зв'язку з цим метою вивчення дисципліни «Методика наукового дослідження (за спеціальністю 073 Менеджмент) та організація підготовки дисертаційної роботи» є формування в аспірантів цілісного уявлення про науково-дослідний процес та логіку його побудови, забезпечення здатності виконувати оригінальні дослідження на засадах академічної доброчесності, продукувати нові ідеї у менеджменті, які ґрунтуються на належній доказовій базі, формулювати і перевіряти гіпотези, а також оприлюднювати наукові дослідження у провідних наукових виданнях з менеджменту та суміжних галузей, конференціях, конгресах, симпозіумах та кваліфіковано презентувати результати дисертаційної роботи в процесі її захисту.

ТЕМА 1. МЕТОДОЛОГІЯ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, ПОНЯТТЯ

Теоретична частина

Наука є складною і полівекторною, особливою формою людської діяльності, яка сформувалася історично і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони і методи дослідження, які обґрунтовують знання про світ, щоб відповідно до них об'єкти могли трансформуватися у людській діяльності для практичного розвитку цивілізації.

Виходячи із цього, необхідно вміти розкривати предметність і об'єктивність як найважливіших характеристик науки щодо, загалом, способу розгляду світу.

Наведеними прикладами вміти пояснити основну мету науки, яка полягає у тому, щоб отримувати нові знання та використовувати їх у практичному освоєнні світу, для його цивілізаційного прогресуючого поступу. Уміти проаналізувати етапи отримання наукової продукції та види наукової діяльності.

Питання для обговорення

1. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології наукового дослідження.
2. Наука як результат пізнавальної діяльності людини.
3. Яка роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження?

Практична частина

1. Розкрити особливості першої форми науки – науки античного світу, або протонауки, предметом якої була вся природа в цілому, коли почали з'являтися першооснови хімії, математики (арифметики і геометрії), астрономії.
2. Проаналізувати науково-філософську систему Аристотеля всередині якої починають формуватися нові самостійні наукові дисципліни. Уміти пояснити методи пізнання природи і людини у переході від середньовічного (теоцентричного) до нового (антропоцентричного)

бачення світу.

3. Охарактеризувати історичні періоди розвитку науки, зокрема, перший: середина XV ст. – середина XVI ст.;
другий: середина XVI ст. – до кінця XIX ст.;
третій: початок XX ст. – до нашого часу, та який у цих періодах існував взаємозв'язок науки із технікою, виробництвом і суспільною практикою.
4. Висвітлити найважливіші винаходи, відкриття і внески у світову науку українських вчених, зокрема й у галузі психології. Розкрити національну класифікацію наук в Україні та найголовніші критерії і вектори державної політики сучасної України з наукової та науково-технічної діяльності.
5. Висвітлити пріоритетні напрямки науково-технічного розвитку, зокрема прикладних наукових досліджень, а також психологічних методів для теоретичних досліджень і суспільної практики для сучасної України, для її сьогодення.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «наука»?
2. Що є основною метою науки?
3. Що таке наукова діяльність і які її етапи?
4. Які є види наукової діяльності та коротко розкрийте їхній зміст?
5. Висвітліть розвиток наукових знань в античний період.
6. Розкрийте зміст науково-філософської системи Аристотеля.
7. Висвітліть основні вектори системи наукових досліджень в добу Відродження.
8. Розкрийте періоди розвитку науки у XV- XXI століттях.
9. Які визначні наукові відкриття і винаходи українських вчених вам відомі? Наведіть приклади та їхнє застосування у суспільній практиці.
10. Які основні аспекти державної політики України з наукової та науковотехнічної діяльності?
11. Якими нині є пріоритетні напрямки прикладних наукових

досліджень для України?

12. Якими у наш час є пріоритетні психологічні методи для теоретичних досліджень і суспільної практики в Україні?

13. Які головні інституції в Україні здійснюють державне регулювання і управління розвитком науки?

Рекомендована література [1-15, 16, 21, 23-25].

ТЕМА 2. ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Теоретична частина

Загалом, класифікація наук – це система супідрядних понять у будь-якій області знання і людської діяльності, система, яка використовується як засіб для встановлення зв'язків і точного орієнтування у всій багатобарвності сформованих понять і відповідних до них груп (класів) об'єктів. Звідси, мета класифікації наук полягає у розкритті взаємних зв'язків між науками на основі визначених принципів і вираження цих зв'язків у вигляді логічно аргументованого розташування, угруповання сукупності наук в єдину систему знань і графічного зображення структури взаємозв'язків між ними в різній формі, у тому числі й у вигляді схем, таблиць, діаграм.

У загальному контексті науки, за характером своєї спрямованості й безпосереднього відношення до суспільної практики, поділяються на фундаментальні та прикладні, виходячи із цього, потрібно вміти охарактеризувати такий поділ, навести приклади наук, які відносяться до цих груп. Попри це, існує загальна класифікація сучасних наук із відповідними підрозділами, тому її також необхідно розкрити та визначити і пояснити місце психології у ній.

Питання для обговорення

1. Проблема пізнання світу.
2. Філософія і методологія соціальних наук.

Практичне завдання

1. Необхідно ширше розкрити поняття «наука» та такі її соціальні функції як: культурно-світоглядна, безпосередньо виробнича сила та соціальна сила.

2. Охарактеризувати на вільно вибраному прикладі ознаки науки.

3. Висвітлити, що таке наукознавство та його основні завдання.

4. Дати визначення таким науковим поняттям як: наукова ідея, гіпотеза, закон, судження, умовивід, наукова концепція, концептуальність, принцип, науковий факт, наукова діяльність, науковий результат та його основні види, суб'єкти наукової діяльності тощо.

5. Уміти, спираючись на історичні факти, проаналізувати етапи класифікації наук, їхні відмінності та процеси переходу, основні принципи концепцій класифікації наук.

6. Необхідно вміти обґрунтувати методологічний, гносеологічний і логічний підходи, які застосовують для вирішення проблеми класифікації наук.

Контрольні питання

1. Дати визначення поняття «наука» та пояснити його на конкретному прикладі.

2. Охарактеризувати соціальні функції науки.

3. Розкрити ознаки науки.

4. Що таке наукознавство і які його основні ознаки?

5. Що таке наукова ідея і які її види?

6. Що таке гіпотеза і які її види?

7. Дати визначення таким поняттям як «закон», «судження», «умовивід» та навести приклади до них.

8. Що таке наукова концепція, концептуальність, принцип, поняття та навести приклади до них?

9. Що таке науковий факт, методологія і метод дослідження?

10. Дати визначення поняття «наукова діяльність» і розкрити її види.

11. Дати визначення поняттям: «наукове дослідження», «науковий

результат», «науково-прикладний результат».

12. Що належить до основних результатів наукових досліджень?
13. Хто є суб'єктами наукової діяльності і дати їм визначення.
14. Охарактеризуйте етапи історії класифікації наук.
15. Що таке класифікація наук і яка її мета?
16. Висвітлити підходи щодо проблеми класифікації наук.
17. На які групи поділяються науки?

Рекомендована література [1-15, 18-23, 25].

ТЕМА 3. ДІАЛЕКТИЧНІ ТА ЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Теоретична частина

Пізнання - це: процес вироблення знань, створення образів, моделей, теорій реальності (інформативний аспект пізнання); прагнення оволодіти реальністю, проникнути в її приховані підвалини (вольовий, активно-дійовий аспект пізнання); бажання досягти найважливішого для людини стану буття (смысловий аспект пізнання).

Можливості людського пізнання із гносеологічної позиції:

гносеологічний оптимізм – людське пізнання не знає меж і спроможне продукувати надійні, ґрунтовні, достовірні знання;

агностицизм – принципове заперечення можливості для людини мати виправдані достовірні знання;

скептицизм – висловлення сумніву як у позитивних можливостях пізнання, так і в його повній неспроможності.

Звідси випливає необхідність виділення у суспільному та індивідуальному розвитку пізнання двох основних стадій:

а) стихійної, яка є досить консервативною, належним чином не усвідомленою;

б) активно-дійової, яка є усвідомленою, свідомо організованою та спрямованою на спеціальне продукування знань.

Окреслена багатоаспектність пізнання знаходить своє виявлення у різних видах пізнання: життєво-досвідне; мистецьке; наукове; релігійно-містичне; екстрасенсивне.

Питання до обговорення

1. Методологія економічної науки.
2. Наукова парадигма.

Практичне завдання 1. Знайти правильні відповіді та поєднати їх між собою стрілками:

Гіпотеза	- вчення про способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини
Теорія	- спосіб досягнення мети, сукупність прийомів і операцій теоретичного, практичного освоєння дійсності
Метод	- система творчих методологічних і ціннісних установок, взятих усіма членами наукового співтовариства за зразок вирішення наукових завдань
Методологія	- наукове припущення щодо пояснення явища дійсності, яке потрібно довести на практиці та обґрунтувати теоретично
Парадигма	- цілісна система знань, комплекс поглядів, уявлень, ідей, спрямованих на тлумачення і пояснення будь-якого явища

Практичне завдання 2.

Виходячи з власних наукових інтересів, обрати для себе тему наукового дослідження і письмово:

- обґрунтувати актуальність наукової проблеми;
- визначити об'єкт і предмет дослідження;
- сформулювати мету і завдання дослідження;
- вибрати основні методи дослідження;
- спробувати визначити наукову новизну і практичне значення результатів наукової роботи.

Практичне завдання 3. Закінчити речення: 1. Загальнонаукова методологія базується на ... 2. Основними функціями фундаментальної методології є ... 3. Діалектичний метод пізнання реальної дійсності характеризується ... 4. Об'єктами дослідження можуть бути ...

Контрольні питання

1. Що досліджують науки “гносеологія” та “епістемологія”?
 2. Розкрийте суть суб'єкта та об'єкта пізнання.
 3. Охарактеризуйте поняття пізнання.
 4. В чому полягають можливості людського пізнання із гносеологічної позиції?
 5. Які стадії пізнання вам відомі? В чому їх відмінність?
 6. Скільки видів пізнання вам відомо? Чи не можна їх об'єднати в один вид? Обґрунтуйте.
 7. Що собою являє життєво-досвідне пізнання? Його особливості.
- Рекомендована література [1- 15, 16,18, 22-25].*

ТЕМА 4. СПЕЦИФІКА НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Теоретична частина

Наукове пізнання – особливий вид пізнавальної діяльності, спрямований на вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про природу, людину і суспільство.

Наукове пізнання принципово відрізняється від інших видів пізнання: доступне лише тим, хто отримав необхідні для ведення науково-дослідної діяльності знання і уміння;

для вираження думок використовує спеціальний – науковий стиль мовлення;

орієнтоване на вивчення явищ, невідомих в буденній практиці;

користується спеціальними засобами, методами і інструментами;

дозволяє здобути принципово нові, обґрунтовані, системно- організовані знання.

Особливостями науково пізнання є: об'єктивність; розвиненість понятійного апарату (категоріальність); раціональність (несуперечність, доведеність, системність); перевіряємість; високий рівень узагальнення; універсальність; використання спеціальних способів і методів пізнавальної діяльності. Основне завдання наукового пізнання полягає у виявленні об'єктивних законів навколишньої дійсності – природних, соціальних, економічних тощо, а також законів пізнання і мислення. Можна виокремити наступні основні характерні ознаки наукового пізнання: предметність, об'єктивність, системність, істинність, практичне використання отриманих знань.

Питання до обговорення

1. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження.
2. Емпіричний рівень наукового дослідження.

Практичне завдання 1. Знайти правильні відповіді та поєднати їх між собою стрілками:

Наукове пізнання	- внутрішній суттєвий зв'язок явищ, що зумовлює їх закономірний розвиток
Понятійний апарат	- наукове припущення, висунуте для пояснення будь-яких явищ або причин, які зумовлюють даний наслідок
Наукова ідея	- правило, що виникло в результаті об'єктивно осмисленого досвіду
Закон	- сукупність основних понять тієї чи іншої науки
Гіпотеза	- дослідження, характерне своїми особливими цілями і задачами, методами отримання і перевірки нових знань
Принцип	- думка, в якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь
Судження	- інтуїтивне пояснення явища чи процесу без усвідомлення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робиться висновок

Практичне завдання 2.

Пояснити тезу: “Наука завжди розвивається у конкретних історичних

умовах, які зумовлюються передусім рівнем розвитку суспільства”.

Контрольні питання

1. Що досліджує наукове пізнання? Перерахуйте його особливості.

Чим воно відрізняється від інших видів пізнання?

2. Які типи пізнання вам відомі? В чому їх відмінність?

3. Що є головною функцією наукової діяльності?

4. В чому полягає основне завдання наукового пізнання?

5. Назвіть основну функцію наукового пізнання.

6. Які основні структурні елементи наукового пізнання вам відомі?

7. Назвіть та охарактеризуйте основні характерні ознаки наукового пізнання.

Рекомендована література [1-15, 16, 19, 20, 23, 24].

ТЕМА 5. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Теоретична частина

Нова ідея – не просто зміна уявлення про об’єкт дослідження шляхом глибокого обґрунтування; це якісний стрибок думки за межі сприйнятих почуттями даних і перевірених рішень. При цьому отримання нових знань відбувається за такою схемою: парадигма – парадокс – нова парадигма.

Наукове пізнання зазвичай здійснюється на двох рівнях – емпіричному (дає нам відомості про зовнішні сторони і зв’язки досліджуваних об’єктів, фіксує і описує їх) і теоретичному (розкриває внутрішні зв’язки і взаємовідносини речей та явищ, раціонально пояснює їх, відкриває закони їхнього буття).

Мислення – пізнавальна діяльність людини. Продуктом або результатом мислення є думка.

Виділяють такі види мислення: інтуїтивне – безпосереднє досягнення істини без логічного аналізу, яке базується на уяві, емпатії і попередньому досвіді; медитаційне – особливий різновид поглибленого роздуму про який-небудь предмет, духовну істину, інші ідеї, що супроводжується усуненням

всіх чинників, які розсіюють увагу як зовнішніх (звук, світло), так й внутрішніх (фізична, емоційна, інтелектуальна й інша напруга); рефлексійне – це звернення уваги суб'єкта на самого себе і на свою свідомість, зокрема, на продукти власної активності, а також будь-яке їхнє переосмислення.

Поняття “знання” має широкий і вузький сенс: знання в широкому сенсі – сукупність понять, теоретичних побудов і уявлень: форма існування і систематизації результатів пізнавальної діяльності людини, адекватне віддзеркалення зовнішнього і внутрішнього світу в свідомості людини у формі уявлень, понять, думок, теорій; знання у вузькому сенсі – інформація: сукупність даних про світ, що включають інформацію про властивості об'єктів, закономірності процесів і явищ, а також правила використання цієї інформації. Виділяють різні види знання.

За природою знання можуть бути: декларативними (факти, дані; містять в собі лише уявлення про структуру певних понять); процедурними (алгоритми; визначають уявлення про засоби і шляхи отримання нових знань, перевірки знань).

За місцем знаходження знання поділяють на: особові або неявні, приховані знання (знання людей); формалізовані або явні знання (знання в документах, на компакт-дисках, в персональних комп'ютерах, в Інтернеті).

За ступенем науковості виділяють ненаукові і наукові знання. Наукове знання – перевірений практикою і засвідчений логікою результат пізнання дійсності, відбитий у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, суджень і теорій.

У сучасному науковому пізнанні, залежно від характеру об'єктів пізнання, методів та засобів їх вивчення, від особливостей проблем, що вирішуються, вирізняють два основних види наукових досліджень:

1) фундаментальні теоретичні дослідження, спрямовані на пізнання глибинних законів дійсності для їх можливого практичного застосування в майбутньому;

2) прикладні наукові дослідження, спрямовані на пізнання конкретних

форм прояву об'єктивних законів, вирішення проблем не тільки пізнавального, а й соціально-практичного характеру.

Відносно новим фундаментальним методом пізнання є синергетичний підхід. Сутність синергетичного (синергійного) підходу полягає в дослідженні процесів самоорганізації та становлення нових упорядкованих структур. Він реалізується в дослідженні систем різної природи: фізичних, біологічних, соціальних, когнітивних, інформаційних, екологічних та ін. Предметом синергетики є механізми спонтанного формування і збереження складних систем, зокрема тих, які перебувають у стані стійкої нерівноваги із зовнішнім середовищем.

Питання до обговорення

- 1 Наукове і ненаукове знання. Наука як соціокультурний феномен.
2. Експлікація поняття і теорій науки.

Практичне завдання

Сформууйте необхідні умови конкретного наукового пояснення

Контрольні питання

1. У якій формі можуть існувати наукові знання?
2. Що собою являє наукова ідея?
3. Які рівні наукового пізнання вам відомі? В чому їх відмінність?
4. Назвіть, що являє собою мислення та його особливості.
5. Які види мислення вам відомі? В чому їх відмінність?
6. Назвіть відомі вам види знання. В чому їх зміст?
7. Що собою являє діалектичний метод дослідження? На яких філософських законах він базується? Дайте їм характеристику.
8. Дайте характеристику фундаментальним теоретичним та прикладним науковим дослідженням.
9. Назвіть в чому полягає сутність синергетичного підходу. Дайте характеристику предмету синергетики.
10. Що дає змогу визначити інструментарій синергетичного підходу?
11. В яких випадках застосування синергетичного підходу буде

продуктивним?

Рекомендована література [1-15, 17-25].

ТЕМА 6. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

Теоретична частина

Наукове дослідження має два основні рівні: емпіричний і теоретичний. Збирання фактів (від лат. *factum* – зроблене; те, що відбулося), їх первинний опис, узагальнення і систематизація – характерні ознаки емпіричного пізнання. Будь-яке наукове дослідження розпочинається зі збору, систематизації та узагальнення фактів. Розрізняють факти дійсності і наукові факти. Факти дійсності – це події, явища та процеси, які відбувалися або відбуваються в реальній дійсності; вони є різними сторонами, властивостями, відношеннями досліджуваних об'єктів. Наукові факти – це відображені у свідомості дослідника факти дійсності, що перевірені, усвідомлені та зафіксовані мовою науки як емпіричні судження.

Емпіричний рівень дослідження складається з двох стадій. На першій стадії відбувається процес отримання фактів. Друга стадія передбачає первинну обробку, систематизацію та оцінку фактів у їх взаємозв'язку, тобто осмислення і строгий опис здобутих фактів у термінах наукової мови, їхню класифікацію та виявлення залежностей між ними.

Теоретичний рівень дослідження пов'язаний з глибоким аналізом фактів, проникненням у сутність досліджуваних явищ, пізнанням і формулюванням законів, тобто з поясненням явищ реальної дійсності. Далі прогнозуються можливі події або явища, виробляються принципи дії, практичні рекомендації тощо.

Результати теоретичного дослідження виражаються у таких формах як закон, теорія, наукова гіпотеза, теоретичне положення та ін.

Емпіричне дослідження виявляючи факти за допомогою відповідних методів стимулює теоретичне пізнання, ставить перед ним нові, складніші

завдання. Теоретичне ж дослідження відкриває ширші горизонти для емпіричного пізнання, орієнтує та спрямовує його на пошук нових фактів, сприяє вдосконаленню методів і засобів його реалізації. Отже, ці рівні необхідно розглядати в їх діалектичному взаємозв'язку і взаємообумовленості.

Питання до обговорення

1. Логічне пізнання та його основні форми.
2. Інтуїція та її роль у раціональному пізнанні.

Практичне завдання

Розкрити проблему істини у філософії та науці різними авторами.

Контрольні питання

1. Які рівні наукового дослідження вам відомі? Чим вони характеризуються?
2. В чому полягає суть наукових фактів та фактів дійсності. В чому їх основні відмінності?
3. Скільки стадій емпіричного рівня дослідження вам відомо? В чому їх суть?
4. Які пізнавальні завдання вирішуються на емпіричному рівні дослідження?
5. З чим пов'язаний теоретичний рівень дослідження? Назвіть його особливості.
6. Назвіть процес побудови теоретичних знань.
7. У яких відомих вам формах виражаються результати теоретичного дослідження.
8. Яким чином пов'язані між собою емпіричні та теоретичні дослідження? Які із них є більш головними?

Рекомендована література [1-15, 16, 19-21, 24].

ТЕМА 7. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Технологія наукового дослідження – це спосіб досягнення мети дослідження за допомогою певних засобів згідно з встановленою логікою дослідження. Технологія реалізації наукового дослідження є програмою поетапного використання дослідником певної системи методів, прийомів, правил і методологічних вимог, що визначають його дії та мислення від початкового етапу дослідження до кінцевого результату.

В найзагальнішому вигляді ланцюг побудови наукового дослідження може бути представлений у вигляді п'яти етапів.

1. Формулювання проблеми дослідження. Написання вступу. На цьому етапі дослідник визначається з науковою проблемою, над якою планує працювати, обирає тему, формулює назву роботи, визначає об'єкт і предмет, мету і завдання дослідження.

2. Робота над гіпотезою дослідження. Написання теоретичної та методологічної частини роботи. На даному етапі дослідник розробляє гіпотезу, яка має стати основою роботи, складає план роботи, досліджує стан розробки (історіографію) проблеми, підбирає необхідні для дослідження джерела інформації, обирає методи, прийоми, способи і засоби здійснення дослідження, аргументує необхідність та специфіку їхнього використання.

3. Проведення дослідження та обробка його результатів. Написання практичної частини роботи. На даному етапі дослідник, користуючись обраними методами і прийомами, здійснює дослідження, отримані дані фіксує і узагальнює.

4. Формулювання наукової теорії. Написання висновків. На цьому етапі науковець зіставляє отримані в ході дослідження дані і висновки з основними положеннями гіпотези, формулює висновки.

5. Оформлення наукового дослідження. Робота завершується і оформлюється згідно зі стандартами.

Практичне завдання

Обґрунтувати значення гіпотез у прогнозуванні розвитку матеріального та духовного світу?

Питання до обговорення

1. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання.
2. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми.
3. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення.

Контрольні питання

1. Що таке технологія наукового дослідження?
2. Які існують підходи до визначення основних етапів проведення наукового дослідження?
3. Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?
4. Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?

Рекомендована література [1-15, 18-22, 24, 25].

ТЕМА 8. РІВНІ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Наукова проблема – це питання, відповіді на яке немає в накопиченому суспільством науковому знанні. Проблема визначає напрям наукового дослідження, вказує на невідоме в науці і спонукає до його вивчення, забезпечує мобілізацію наукових досягнень і сприяє отриманню нових знань. Вона є результатом фіксації дослідником реально існуючого або прогнозованого протиріччя. Важливо, щоб від рішення такого протиріччя залежав прогрес наукового пізнання і практики (тобто проблема була актуальною).

Крім того, досліджувати варто проблеми: в яких людина є найбільш компетентною; які безпосередньо пов'язані з її практичною діяльністю; в

рамках яких існує можливість виявлення необхідного масиву наукових фактів. Виділяють чотири етапи формулювання проблеми дослідження: постановка проблеми, оцінка проблеми, обґрунтування проблеми, структуризація проблеми.

Постановка проблеми складається з кількох етапів, що доповнюють один одного: 1) пошук питань, які дозволяють зафіксувати в найадекватнішій формі невідоме в науці та вказують на способи перетворення його у відоме; 2) виявлення протиріч та вичленення на їхній основі центрального, проблемного питання; 3) побудова образу кінцевого результату наукової роботи на основі прогнозу розвитку дослідження з урахуванням всіх обставин, які впливатимуть на його хід і результати.

Оцінка проблеми – визначення усіх необхідних для вирішення наукової проблеми умов, до яких можна віднести: встановлення джерел інформації; визначення методів дослідження; прогнозування можливих джерел фінансування дослідження; встановлення складу науковців та організаційних форм, необхідних для вирішення проблеми; визначення видів наукового обговорення програми і результатів дослідження; складання переліку необхідного устаткування, площ і т.п.

Обґрунтування проблеми є процесом, що включає: визначення змістовних, аксіологічних і генетичних зв'язків проблеми з іншими, які були вирішені раніше або вирішуються одночасно з даною проблемою, а також з'ясування зв'язків з питаннями, рішення яких стане можливим в результаті вирішення цієї проблеми; порівняння проблеми з іншими не вирішеними питаннями, з урахуванням їхньої важливості для потреб практики і розвитку науки, пошук аргументів на користь необхідності рішення даної проблеми, наукової або практичної цінності очікуваних результатів. Чим складнішою є проблема, тим більшу кількість чинників необхідно враховувати при її обґрунтуванні. Обґрунтування проблеми дозволяє скласти уявлення про теоретичну і практичну значущість проблеми, її сутність та цінність результатів.

Структуризація проблеми відбувається у кілька етапів:

1) декомпозиція – розщеплення проблеми, пошук і формулювання підпитань, без яких не можливо здійснити дослідження і отримати очікуваний результат;

2) локалізація – обмеження об'єкта вивчення колом питань, посильних для дослідника або колективу вчених, та розробка яких є можливою з урахуванням матеріально-технічної бази дослідження; 3) складання графіку рішення підпитань – впорядкування усього кола підпитань проблеми відповідно до логіки дослідження; 4) чітке визначення усіх понять, що мають відношення до проблеми, викладення сутності підпитань якомога простішою мовою.

Тема – найкоротше вираження змісту усього дослідження у вигляді заголовка, який має бути лаконічним, проблемним, виражати головну думку і бути благозвучним. До теми висувають такі вимоги: має бути актуальною (вимагає вирішення в даний момент і є корисною для задоволення наукових або практичних (технічних соціальних, економічних) потреб суспільства); має виключати дублювання (в такому визначенні ще не розроблялась); має містити наукову новизну (вносити певний вклад у науку; має бути науковою, а не технічною, тобто принципово новою); має бути економічно ефективною або науково значущою (становити престиж вітчизняної науки, бути фундаментом для прикладних наук, орієнтуватись на вдосконалення суспільних і виробничих відносин); повинна відповідати профілю наукового колективу та мати практичне застосування.

До теми можуть вноситись корективи під час всієї роботи науковця. Сформулювавши проблему та обравши тему, науковець повинен визначити об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження традиційно визначають як те, що протистоїть суб'єкту пізнання, тобто це частина реальної дійсності, на яку спрямована пізнавальна діяльність науковця. Предмет конкретніший за об'єкт і включає тільки ті його аспекти і властивості, які дослідник вважає найсуттєвішими.

Згідно з «Філософським енциклопедичним словником» метод – це «систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату, розв’язання проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дії, усвідомлення специфіки досліджуваної предметної галузі і законів функціонування її об’єктів».

Багатопроцедурними способами дослідження, які уже підпадають під визначення методів дослідження, і які науковці називають методами дослідження 1-го рівня, відносяться: • індукція – метод виведення загальних тверджень шляхом логічного умовиводу за певними правилами, що застосовуються до відомих одиничних фактів; • дедукція – метод виокремлення часткового із загального шляхом логічного умовиводу за певними правилами, що застосовуються до загальних характеристик об’єкта дослідження; • синтез – метод об’єднання за певними правилами окремих елементів пізнання в єдине ціле з заданими властивостями; • аналіз – метод пізнання об’єкта шляхом розчленування його на складові частини та дослідження цих складових).

Що ж до методів дослідження більш високого 2-го рівня, складовими яких можуть бути і окремі чи усі методи дослідження попереднього 1-го рівня, то до них у першу чергу відносять: • гіпотетичний метод – метод дослідження, застосування якого починається з формулювання певного судження про причину, що викликала відомий нам наслідок, який іменують гіпотезою, і подальших умовиводів, за допомогою яких висунуту гіпотезу або підтверджують, або спростовують; • аксіоматичний метод – метод дослідження, застосування якого починається з висунення певних вихідних припущень, істинність яких приймаються без доведення і які називають аксіомами (в природознавчих та технікознавчих науках) або постулатами (в суспільствознавчих науках), і подальших умовиводів, за допомогою яких отримуються нові наукові результати; • історичний метод – метод дослідження об’єктів, процеси і явища в яких розвиваються в хронологічному порядку; • метод моделювання – метод дослідження

об'єктів, який починається з побудови моделей (натурних, фізичних, математичних чи кібернетичних) процесів в об'єкті, що досліджується, адекватних чи еквівалентних процесам цього об'єкту, та заміни досліджень на об'єкті дослідженнями на моделі і завершується приведенням результатів, отриманих моделюванням, до умов функціонування об'єкта.

До наступного класу методів дослідження, ще більш високого рівня, який визначають як 3-ій, слід віднести лише два методи – метод системного аналізу, що застосовується при теоретичних дослідженнях та метод експериментальних досліджень, що застосовується при дослідженнях, пов'язаних з постановкою експериментів. Завершує структурну піраміду методів дослідження діалектичний метод, котрий відноситься до найвищого 4-го рівня і базується на трьох філософських законах – законі єдності та боротьби протилежностей, законі переходу кількості в якість та законі заперечення заперечення, які в діалектичному методі можуть проявлятися поодиноці, парами і усі три одночасно.

Питання до обговорення

1. Методи перевірки результатів наукового дослідження.
2. Методи економічного дослідження

Практичне завдання

Заповніть таблицю, закінчуючи вислови.

Різниця між об'єктом і предметом дослідження

Об'єкт	Предмет
Існує...	Формується..
Фіксує...	Відбиває...
Є вихідним поняттям...	Визначає межі...
Може бути спільним...	Є особливим...
Структура...	Структура...

Контрольні питання

1. Назвіть та охарактеризуйте методи дослідження 1-го рівня в структурній піраміді методів.

2. Які методи дослідження відносяться до 2-го рівня в структурній піраміді методів? В чому їх зміст?

3. На якому рівні в структурній піраміді методів знаходяться методи системного аналізу та експериментальних досліджень? При яких дослідженнях вони застосовуються?

4. Що собою являє діалектичний метод дослідження? На яких філософських законах він базується? Дайте їм характеристику.

5. Дайте характеристику фундаментальним теоретичним та прикладним науковим дослідженням.

6. Що таке технологія наукового дослідження?

7. Які існують підходи до визначення основних етапів проведення наукового дослідження?

8. Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?

9. Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?

10. В чому полягає наукова і практична актуальність проблеми?

11. Що таке тема дослідження? Які вимоги висуваються до формулювання теми дослідження?

12. Що таке об'єкт і предмет дослідження? Чим вони відрізняються один від одного?

13. Від чого залежить новизна дослідження?

14. Що таке мета дослідження? Чим відрізняється мета роботи від її завдань?

Рекомендована література [1-15, 14, 16, 19].

ТЕМА 9. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ

Теоретична частина

Основною і добре зарекомендованою формою підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні є аспірантура. У 1991 році постановою Кабінету Міністрів України було створено Вищу атестаційну комісію

України (ВАК України), в складі якої затверджено Голову ради та Президію ВАК України, які проводять атестацію наукових кадрів. Підготовку та атестацію науково-педагогічних кадрів здійснює атестаційна комісія Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, у складі якої функціонує Управління керівних і науково-педагогічних кадрів. Аспірантура створюється при ВНЗ, науково-дослідних інститутах, які мають відповідний кадровий склад і необхідну наукову і матеріальну базу. В аспірантуру із громадян України відбирають найбільш здібних і підготовлених випускників, які мають вищу освіту і кваліфікацію спеціаліста або магістра. Громадяни інших держав приймаються в аспірантуру на основі договорів, які укладаються з вищим навчальним закладом або НДІ, а також на основі міждержавних і міжурядових угод.

Для надання допомоги в проведенні наукових досліджень призначається науковий керівник, як правило, доктор або професор. Особистість наукового керівника відіграє величезну роль у підготовці аспіранта. Аспірант має постійно бути в полі зору керівника, вчитись у нього педагогічній та науковій майстерності, обговорювати напрями і результати дослідження. Аспіранти щорічно звітують про хід виконання індивідуального плану на кафедрі або у відділі. Закінчується навчання в аспірантурі захистом дисертації на спеціалізованій Вченій Раді на здобуття вченого ступеня кандидата наук. Кандидатська дисертація – це кваліфікована наукова праця, виконана особисто аспірантом, пошуковцем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої наукової монографії, в якій містяться науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, що пропонує автор для публічного захисту.

Практичне завдання 1.

Чи погоджуєтеся Ви з тим, що науку важко збагнути з першого кроку, її слід сприйняти, осмислити, перетворити у спосіб життя, засвоїти не лише окрему технологію, а й методологію, мистецтво аналізу й творчості, систему інтелектуальних цінностей? Обґрунтуйте свою точку зору.

Практичне завдання 2. Пригадайте з власного досвіду основні етапи написання наукової роботи із фундаментальних, загально природничих та з економічних дисциплін. Поясніть, в чому полягає особливість проведення економічних досліджень?

Питання до обговорення

1. Пояснити відмінність між об'єктом і предметом наукового дослідження.
2. В чому полягає наукова новизна і практична цінність одержаних результатів наукової роботи?
3. Назвати основні критерії ефективності науково-дослідних робіт.
4. Дати характеристику методів визначення економічної ефективності результатів наукових досліджень і дослідно-конструкторських робіт.

Контрольні питання

1. На яку державну структуру в Україні покладено управління наукою? Які її функції?
2. Охарактеризуйте вищий державний науковий центр України. Чи відповідає він вимогам сьогодення?
3. Назвіть посади, які можуть займати науково-педагогічні працівники у вищих навчальних закладах. В чому їх відмінність?
4. Що являють собою інкубатори, технопарки, технополіси? В чому полягають їх функції?
5. Назвіть суб'єктів наукової діяльності та охарактеризуйте їх.
6. Дайте характеристику наукової школи та назвіть її головні ознаки.
7. З чим пов'язаний розвиток наукових напрямків? В чому їх суть та особливості розвитку?
8. Чим характеризується науковий потенціал держави?
9. Що являють собою кандидатська та докторська дисертації? Назвіть їх особливості та відмінності?

Рекомендована література [1-15, 20-25].

ТЕМА 10. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ

Теоретична частина

Апробація – критична оцінка з боку наукового співтовариства наукових досліджень здобувача. Оцінці підлягають не тільки кінцеві, але й проміжні результати роботи. Найпоширенішими способами доведення до наукової спільноти результатів дослідів є: участь вченого у різних заходах наукового співтовариства; публікації здобувача у вигляді рефератів, тез доповідей, наукових статей, монографій тощо, а також отримання патентів на винахід, корисну модель чи промисловий зразок.

Тези – коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення статті або іншої наукової праці. Тези доповіді – опубліковані на початку наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді.

Наукова стаття – наукова публікація, у якій подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, що робить її матеріал надбанням фахівців. Вона подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору.

Наукова монографія – це велике за обсягом наукове книжкове видання одного або декількох авторів, яке містить повне і вичерпне дослідження якоїсь проблеми чи теми в конкретній, зазвичай вузькій галузі науки. Монографія фіксує науковий пріоритет, забезпечує первинною науковою інформацією суспільство, слугує висвітленню основного змісту і результатів наукового дослідження.

Патент – комплекс виключних прав на використання винаходу, корисної моделі або промислового зразка, які держава гарантує патентовласнику, тобто винахіднику або особі, якій винахідник передав виключні майнові

права.

Впровадження – передача результатів дослідження споживачеві наукової продукції в зручній для споживача формі, що забезпечує підвищення ефективності роботи споживача, оформлене відповідними документами.

Процес впровадження результатів дослідження у практику проводять у два етапи: 1. Дослідно-виробниче впровадження, яке складається з таких стадій: підготовка впровадження (планування, визначення термінів, послідовності виконання роботи, необхідного оснащення, підготовка попередньої документації); власне впровадження результатів; завершення впровадження (випробування, оформлення документів). 2. Серійне впровадження (впровадження в повсякденну практичну діяльність досягнень науки, нової техніки, технології; випробування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій).

Критеріями оцінки результатів теоретичного дослідження є їхні предметність, повнота, несуперечність, інтерпретація, перевіряємість, достовірність.

Критеріями оцінки результатів емпіричного дослідження є: об'єктивність (настільки, наскільки це можливо); адекватність, валідність, (оцінка саме того, що дослідник хоче оцінити); нейтральність (по відношенню до досліджуваного явища); достатня повнота (охоплення всіх істотних характеристик досліджуваного явища, процесу).

Ефективність роботи дослідника оцінюється: за публікаціями (кількість публікацій, друкованих аркушів, монографій, підручників, навчальних посібників); за економічною ефективністю (продуктивність праці дослідника); за новизною розробки (кількість авторських посвідчень, патентів); за цитуванням (кількість посилань на друковані праці дослідника). Ефективність науково-дослідної роботи групи залежить від: середньорічного вироблення НДР; кількості впроваджених тем; економічної ефективності від впровадження НДР та ДКР; загального економічного ефекту; кількості

отриманих авторських посвідчень та патентів; кількості проданих ліцензій; валютного виторгу.

Питання до обговорення

1. Впровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності.
2. Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії.
3. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

Практичне завдання

Зробити розрахунок економічної ефективності наукового дослідження.

Контрольні питання

1. Що таке тези? Назвіть алгоритм формулювання тез? Які вимоги пред'являються до оформлення тез доповідей?
2. Що таке наукова стаття? Охарактеризуйте правила її оформлення.
3. Які вимоги пред'являються до плану статті? Які статті зараховуються при захисті дисертацій?
4. Що таке монографія? Які вимоги пред'являються до монографій, що подаються на здобуття наукового ступеня?
5. Що таке патент? Які види патентів ви знаєте?
6. Що таке дисертація? Які вимоги пред'являються до структури і оформлення дисертацій?
7. В чому може полягати впровадження результатів наукових досліджень?
8. На основі яких показників здійснюється оцінка фундаментальних досліджень? Які критерії оцінки результатів теоретичного дослідження вам відомі?
9. Чим визначається ефективність прикладних досліджень? Назвіть критерії оцінки результатів емпіричного дослідження.
10. За якими критеріями оцінюється ефективність роботи дослідника та науково-дослідної групи?

11. На основі яких показників здійснюється розрахунок економічної ефективності впровадження нововведень?

Рекомендована література [1-15, 18, 20, 23-25].

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон «Про вищу освіту» // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон «Про освіту» // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010(Редакція від 30.11.2017)// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.
4. Національна рамка кваліфікацій // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (редакція від 30.11.2017)// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»
8. Стандарт вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (далі – Стандарт). Стандарт затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 р. № 1436. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/073-Menedzhment.Dok.filos.02.06.2022.pdf>
9. Освітньо-наукова програма «Менеджмент» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/onp22/onp073.pdf?v=01>
10. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
11. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
12. Данильян О. Г. Д18 Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с.
13. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень : навч. посібник / С. Е. Сардак. – Д. : ДГУ, 2018. – 103 с.

Рекомендована література допоміжна

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 р. № 283 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261»

15. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».

16. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.06.2016 р. № 701 «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них, зразка академічної довідки».

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http://sslab.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-pidgotovki_-zaxistu-disertacii-ta-publikacii-naukovix-statej-\(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r\)?fbclid=IwAR2HONJAcuZJIYL4bxjYjbiWYXBGZDup0spYvUVvdvWTokgsc2US_Bgpu2w](http://sslab.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-pidgotovki_-zaxistu-disertacii-ta-publikacii-naukovix-statej-(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r)?fbclid=IwAR2HONJAcuZJIYL4bxjYjbiWYXBGZDup0spYvUVvdvWTokgsc2US_Bgpu2w)
2. <https://www.pdatu.edu.ua/viddil-aspirantury-ta-doktorantury.html>
3. <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/np-baza.pdf>
4. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE34057.html
5. <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-03-09-mon-zatverdilo-novi-vimogi-do-oformlennya-disertacziyi>
6. Стандарт вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (далі – Стандарт). Стандарт затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 р. № 1436. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/073-Menedzhment.Dok.filos.02.06.2022.pdf>
7. Освітньо-наукова програма «Менеджмент» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/onp21/onp073.pdf?v=01>
8. Електронний навчальний курс «Методика наукового дослідження (за спеціальністю 073 Менеджмент) та організація підготовки дисертаційної роботи»: <http://pdatu.net.ua/course/view.php?id=1491>

Чикуркова Алла Дмитрівна

**МЕТОДИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
073 «МЕНЕДЖМЕНТ») ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

**Методичні рекомендації
до семінарських і практичних занять з дисципліни
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти за
спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Редактор А.Д. Чикуркова

Підписано до друку _____ р. Формат 30 × 42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Авт. арк. 1,5.
Обл.-вид. арк. 1,3. Ум.д.а. 1,5. Тираж 20 прим. Зам. _____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Подільському державному аграрно-технічному університеті.
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12